

निवृत्ति कोष ऐन, २०४२

लालमोहर र प्रकाशन मिति

२०४२।६।२३

संशोधन गर्ने ऐन

१. आयकर ऐन, २०५८

२०५८।१२।१९

प्रमाणीकरण र प्रकाशन मिति

२. लैङ्गिक समानता कायम गर्न केही नेपाल ऐन संशोधन गर्ने ऐन, २०६३

२०६३।७।७

३. गणतन्त्र सुदृढीकरण तथा केही नेपाल कानून

संशोधन गर्ने ऐन, २०६६^७

२०६६।१०।७

४. लैङ्गिक समानता कायम गर्न तथा लैङ्गिक हिंसा अन्त्य गर्न

केही नेपाल ऐनलाई संशोधन गर्ने ऐन, २०७२

२०७२।६।१४

२०४२ सालको ऐन नं. १६

✕.....

निवृत्ति कोषको व्यवस्था गर्न बनेको ऐन

प्रस्तावना : कम्पनी, संस्थान तथा अन्य संगठित संस्थामा काम गर्ने कर्मचारीहरुको निमित्त निवृत्ति कोषको व्यवस्था गर्न वाञ्छनीय भएकोले,

श्री ५ महाराजाधिराज वीरेन्द्र वीर विक्रम शाहदेवबाट राष्ट्रिय पञ्चायतको सल्लाह र सम्मति ले यो ऐन बनाइबक्सेको छ ।

पच्छेद-१

प्रारम्भिक

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ** : (१) यो ऐनको नाम “निवृत्ति कोष ऐन, २०४२” रहेकोछ ।

(२) यो ऐन नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशित गरी तोकेको मितिदेखि प्रारम्भ हुनेछ ।

२. **परिभाषा** : विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा,-

(क) “कोष” भन्नाले दफा ३ बमोजिम स्थापना भएको निवृत्ति कोष सम्झनु पर्छ ।

^७ यो ऐन संवत् २०६५ साल जेठ १५ गतेदेखि लागू भएको ।

✕ गणतन्त्र सुदृढीकरण तथा केही नेपाल कानून संशोधन गर्ने ऐन, २०६६ द्वारा भिकिएको ।

- (ख) “कर्मचारी” भन्नाले प्रचलित कानूनबमोजिम स्थापना भएको कम्पनी, संस्थान तथा अन्य संगठित संस्थाको सेवामा रहेको व्यक्ति सम्भन्नु पर्छ ।
- (ग) “संस्था” भन्नाले प्रचलित कानूनबमोजिम स्थापना भएको कम्पनी, संस्थान तथा अन्य संगठित संस्था सम्भन्नु पर्छ ।
- (घ) “समिति” भन्नाले दफा ६ बमोजिम गठित कोषको सञ्चालक समिति सम्भन्नु पर्छ ।
- (ङ) “महाप्रबन्धक” भन्नाले दफा ११ बमोजिम नियुक्ति भएको कोषको महाप्रबन्धक सम्भन्नुपर्छ ।
- (च) “ऋणपत्र” भन्नाले राष्ट्रऋण ऐन, २०१७ बमोजिम नेपाल सरकारले निष्काशन गरेको ऋणपत्र सम्भन्नु पर्छ र सो शब्दले विदेशी सरकारको ऋणपत्र समेतलाई जनाउँछ ।
- (छ) “डिवेञ्चर” भन्नाले कम्पनीले आफ्नो जायज्येथा धितो वा जमानत राखी लिएको ऋणको तमसुक सम्भन्नु पर्छ ।
- (ज) “सदस्य” भन्नाले आफ्नो कर्मचारीको सञ्चय कोष रकम कोषमा जम्मा गर्ने संस्था सम्भन्नु पर्छ ।
- (झ) “तलब” भन्नाले सेवाको शर्तबमोजिम कर्मचारीले सेवा प्रदान गरे वापतको पदाधिकार रहेको पदको प्रचलित स्केलबमोजिम पाउने तलबलाई मात्र सम्भन्नु पर्छ ।
- (ञ) “तोकिएको” वा “तोकिएबमोजिमको” भन्नाले यो ऐन अन्तर्गत बनेको नियममा तोकिएको वा तोकिएबमोजिमको सम्भन्नु पर्छ ।

परिच्छेद-२

कोषको स्थापना, पूँजि र व्यवस्थापन

- ३. निवृत्ति कोषको स्थापना : कम्तीमा तीनवटा संस्थाहरुले आपसमा मिली नेपाल सरकारको स्वीकृति लिई निवृत्ति कोष स्थापना गर्न सक्नेछन् ।
- ४. निवृत्ति कोष स्थापनाको लागि निवेदन दिने र स्वीकृतिसम्बन्धी व्यवस्था : (१) दफा ३ बमोजिम कोष स्थापना गर्न चाहने संस्थाहरुले संयुक्त रूपले तोकिएको विवरण खुलाई नेपाल सरकारसमक्ष निवेदन दिनु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम निवेदन दिने संस्थाहरूले आफ्नो संस्थाका कर्मचारीहरूको सञ्चयकोषमा जम्मा गर्नको लागि कट्टा गरिएको र थप गरिएको रकम कम्तीमा बीस लाख रुपैयाँ पुग्नु पर्नेछ र वार्षिक ६ लाख भन्दा बढी रकम सञ्चय कोष बापत कट्टी गरी कोषमा जम्मा हुनु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम पर्न आएको निवेदन उपर आवश्यक छानवीन गरी नेपाल सरकारले कोष स्थापना गर्न स्वीकृति दिन सक्नेछ ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम कोष स्थापना गर्न दिएको स्वीकृतिको सूचना नेपाल राजपत्रमा प्रकाशित गरिनेछ ।

५. **कोष संगठित संस्था हुने :** (१) कोष अविच्छिन्न उत्तराधिकारवाला एक संगठित संस्था हुनेछ ।

(२) कोषको आफ्नो एउटा छुट्टै छाप हुनेछ ।

(३) कोषले यो ऐन र यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियमको अधीनमा रही व्यक्ति सरह चल-अचल सम्पत्ति प्राप्त गर्न, उपभोग गर्न, बेचबिखान गर्न वा अन्य किसिमले बन्दोवस्त गर्न सक्नेछ ।

(४) कोषले व्यक्ति सरह आफ्नो नामबाट नालिस उजुर गर्न र सो उपर पनि सोही नामबाट नालिस उजुर लाग्न सक्नेछ ।

६. **सञ्चालक समितिको गठन :** (१) कोषको सम्पूर्ण काम कारवाहीको सञ्चालन, रेखदेख र व्यवस्थापनको लागि एक सञ्चालक समिति गठन हुनेछ । सञ्चालक समितिले यो ऐन र यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियमबमोजिम कोषलाई भएको सबै अधिकारको प्रयोग र कर्तव्यको पालन गर्नेछ ।

(२) सञ्चालक समितिमा बढीमा सातजना सञ्चालकहरू रहनेछन् र सञ्चालकहरू साधारण सभाद्वारा निर्वाचित हुनेछन् ।

(३) सञ्चालकहरूले आफूमध्येबाट छानेको व्यक्ति सञ्चालक समितिको अध्यक्ष हुनेछ ।

(४) सञ्चालकहरूको कार्यावधि चार वर्षको हुनेछ ।

(५) उपदफा (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि साधारण सभाद्वारा सञ्चालकहरू निर्वाचित हुने व्यवस्था नभएसम्म कोषको सदस्य संस्थाहरूमध्येबाट नेपाल सरकारले तोकेका संस्थाहरूका प्रतिनिधिहरू सञ्चालक रहनेछन् ।

७. कामकारवाही बदर नहुने : समितिको गठनमा कुनै त्रुटी भएको कुरा पछि पत्ता लागेमा वा कुनै सञ्चालकको स्थान रिक्त भई समितिमा कुनै काम कारवाही भएको भए पनि सोही कारणले मात्र त्यस्तो काम कारवाही बदर हुने छैन ।

८. समितिको बैठक : अध्यक्षको आदेशानुसार सचिवले तोकेको मिति, समय र स्थानमा समितिको बैठक बस्नेछ ।

(२) कम्तीमा दुईजना सञ्चालकहरूले लिखित अनुरोध गरेमा त्यसको सात दिन भित्र अध्यक्षले समितिको बैठक बोलाउने पर्नेछ । यसरी बैठक बेलाउँदा सात दिनको म्याद दिनु पर्नेछ ।

(३) अध्यक्ष र कम्तीमा अरु तिनजना सञ्चालकहरू उपस्थित नभई समितिको बैठक बस्ने छैन ।

(४) समितिको बैठकको अध्यक्षता समितिको अध्यक्षले वा निजको अनुपस्थितिमा बैठकमा उपस्थित सञ्चालकहरूले आफूमध्येबाट छानेको सञ्चालकले गर्नेछ ।

(५) समितिको बैठकमा बहुमतको राय मान्य हुनेछ र मत बराबर भएमा बैठकको अध्यक्षता गर्नेले निर्णयात्मक मत दिनेछ ।

(६) समितिको बैठकसम्बन्धी अन्य कार्यविधि तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

९. नेपाल सरकार र कोषको सम्बन्ध : कोषले नेपाल सरकारसँग सम्पर्क राख्दा अर्थ मन्त्रालय मार्फत राख्नु पर्नेछ ।

१०. कोषको सदस्य बन्न सकिने : आफ्नो कर्मचारीहरूको सञ्चय कोष रकम कोषमा जम्मा गर्ने गरी कुनै संस्था कोषको सदस्य हुन सक्नेछ ।

११. महाप्रबन्धकको नियुक्ति : समितिले कोषको कार्यसञ्चालनको लागि मुख्य प्रशासकीय अधिकृतको रूपमा एकजना महाप्रबन्धक नियुक्त गर्नेछ ।

परिच्छेद-३

कोषको सभा

१२. कोषको साधारण सभा : (१) कोषको स्थापना गर्ने स्वीकृति पाएको बाह्र महिनाभित्र समितिको अध्यक्षले कोषको सदस्यहरूको एउटा प्रारम्भिक साधारण सभा बोलाउनु पर्नेछ ।

(२) कोषको साधारण सभा देहायका प्रकारका हुनेछन् :-

(क) प्रारम्भिक साधारण सभा,

(ख) वार्षिक साधारण सभा, र

(ग) विशेष साधारण सभा ।

(३) कोषको प्रारम्भिक साधारण सभा र वार्षिक साधारण सभा गर्नको लागि कम्तीमा एक्काईस दिन अगावै र विशेष साधारण सभा गर्नको लागि कम्तीमा पन्ध्र दिन अगावै सभा हुने ठाउँ, मिति, समय र छलफल गर्ने विषय खोली सदस्यहरूलाई सूचना दिनु पर्नेछ ।

(४) देहायको अवस्थामा बाहेक उपदफा (३) बमोजिम पहिले नै सूचित नगरिएको विषयमा साधारण सभामा छलफल गर्न पाइने छैन :-

(क) साधारण सभामा मतदान गर्न पाउने सदस्यहरूको कम्तीमा तीन खण्डको दुई खण्ड उपस्थित भै कुनै विषयमा निर्णय गर्ने पक्षमा मतदान गरेमा, वा

(ख) स्थगित भएको कुनै साधारण सभामा छलफलको लागि सूचित गरिएको कुनै विषय भएमा ।

१३. **वार्षिक साधारण सभा** : (१) कोषले प्रारम्भिक सभा भएको एक वर्षभित्र वार्षिक साधारण सभा गर्नु पर्नेछ र त्यसपछि प्रत्येक वर्ष कोषको आर्थिक वर्ष पूरा भएको ६ महिनाभित्र वार्षिक साधारण सभा गर्नु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम कुनै कोषले वार्षिक साधारण सभा नबोलाएमा सो कुरा खोली कुनै सदस्यले दरखास्त दिएमा नेपाल सरकारले वार्षिक साधारण सभा गर्न लगाउन सक्नेछ र सो बमोजिमको दरखास्त नपरेमा पनि उपदफा (१) मा लेखिएको अवधि नाघेको दुई महिनाभित्र नेपाल सरकारले त्यस्तो सभा गर्न लगाउनेछ ।

१४. **वार्षिक साधारण सभामा पेश गर्नु पर्ने विषयहरू** : (१) वार्षिक साधारण सभामा लेखापरीक्षण भैसकेको गत वर्षको कोषको नाफा नोक्सानको हिसाब र वासलात पेश गर्नु पर्नेछ ।

(२) कोषमा जम्मा सदस्य संख्याको कम्तीमा पन्ध्र प्रतिशत सदस्यहरूले चाहेमा दफा १२ को उपदफा (३) बमोजिम सूचना जारी हुनुभन्दा अगावै सञ्चालकहरू समक्ष दर्खास्त दिई कुनै विषय वार्षिक साधारण सभामा पेश गर्न लगाउन सक्नेछन् ।

(३) उपदफा (१) र (२) बमोजिम पेश भएको विषयहरूको अतिरिक्त वार्षिक साधारण सभामा कोषको हिसाब किताब, कोषको कागजसम्बन्धी वार्षिक प्रतिवेदन, लेखापरीक्षक र सञ्चालकहरूको प्रतिवेदन, सञ्चालक र लेखापरीक्षकको नियुक्ति, कर्मचारीलाई वितरण गर्न सञ्चालक समितिले पेश गरेको व्याज वा अन्य आर्थिक सुविधा, सञ्चालकहरूको बैठक भत्ता र अन्य आवश्यक कुराहरू उपर छलफल गरिनेछ ।

१५. विशेष साधारण सभा : आवश्यक देखिएमा सञ्चालक समितिले विशेष साधारण सभा बोलाउन सक्नेछ ।
१६. छलफल र निर्णय : (१) साधारण सभाको सभापतित्व समितिको अध्यक्ष वा निजको अनुपस्थितिमा उपस्थित सदस्यहरूले बहुमतद्वारा आफूमध्येबाट छानिएको व्यक्तिले गर्नेछ ।
- (२) साधारण सभामा छलफल गरिने सबै विषयहरू प्रस्तावको रूपमा पेश गर्नु पर्नेछ ।
- (३) मतदान गरिएको प्रत्येक विषयमा साधारण सभामा उपस्थित मतदान गर्ने सदस्यहरूको बहुमतद्वारा निर्णय गरिनेछ । मतदान हुँदा मत बराबर भएमा सभापतित्व गर्ने व्यक्तिले निर्णायक मत दिन सक्नेछ ।
१७. गणपुरक संख्या : (१) कोषमा सदस्यहरूको जम्मा संख्याको पचास प्रतिशत सदस्यहरू उपस्थित नभै साधारण सभा बस्ने छैन ।
- (२) उपदफा (१) मा लेखिएबमोजिमको संख्यामा सदस्यहरू उपस्थित नभई सभा हुन नसकेमा कम्तीमा सात दिनको अर्को सूचना दिई अर्को पल्ट सभा बोलाउँदा कम्तीमा एक-तिहाई सदस्यहरू उपस्थित भएमा साधारण सभा गर्न सकिनेछ ।

परिच्छेद-४

कोष कट्टीसम्बन्धी व्यवस्था

१८. अनिवार्य रूपले कर्मचारीहरूको तलबबाट रकम कट्टी गर्नुपर्ने : (१) संस्थाले आफ्नो कर्मचारीहरूको महिना-महिनाको तलबबाट अनिवार्य रूपले सञ्चय कोष बापत कम्तीमा दश प्रतिशत रकम कट्टी गरी सो कट्टी गरिएको रकमभन्दा कम नहुने गरी थप समेत दिई कोषमा जम्मा गरिदिनेछ ।
- (२) कोष कट्टीको रकम अनिवार्य रूपले काटिनेछ । त्यसको लागि सम्बन्धित कर्मचारीको स्वीकृति लिनु पर्नेछैन ।
१९. कोषमा रुपैयाँ जम्मा हुन आएपछि कोषले गर्नुपर्ने काम : (१) दफा १८ बमोजिम कोषमा रुपैयाँ जम्मा हुन आएमा प्रत्येक कर्मचारीको नामबाट जम्मा हुन आएको रकम सो कर्मचारीको नामको खातामा जम्मा गर्नु पर्नेछ ।
- (२) कोषले प्रत्येक वर्ष साल तमाम भएपछि कर्मचारीको तलबबाट महिना-महिनामा कट्टी भएको रकम, सम्बन्धित संस्थाबाट थप भएको रकम तथा त्यसरी जम्मा हुँदै आएको रकममा पाएको ब्याज समेत समर्थन किताबमा चढाई अद्यावधिक गरिदिनेछ ।
- (३) कोषले प्रत्येक कर्मचारीलाई परिचय-पत्र दिनेछ ।

(४) उपदफा (२) वा (३) बमोजिम समर्थन किताब वा परिचय-पत्र दिंदा वा त्यस्तो समर्थन किताब वा परिचय-पत्र हराए, च्यालिए वा धर्मलिएमा अर्को समर्थन किताब वा परिचय-पत्र दिंदा कोषले त्यसको दस्तुर तोकिदिन सक्नेछ ।

२०. रुपैयाँ भिक्नमा प्रतिबन्ध : कुनै कर्मचारीको नाममा कोषमा दाखिल भई जम्मा भएको रुपैयाँ निज सेवामा बहाल रहुञ्जेल फिर्ता भिक्न सकिनेछैन ।
२१. कोषले कर्मचारीको भलाईको काम गर्न सक्ने : कोषले आफ्नो साधनले भ्याएसम्म कर्मचारी र निजको परिवारको भलाई र सुविधामा वृद्धि गर्ने उद्देश्यका कामहरु सबै गर्न सक्नेछ ।
२२. ब्याज तथा अन्य रकम दिने : (१) कर्मचारीको नाममा जम्मा भएको रकममा कोषले समय-समयमा निर्धारण गरेबमोजिम ब्याज जम्मा गर्नेछ ।

(२) कोषले आफ्नो जिम्मा रहेको कूल रकमको लगानीबाट प्राप्त हुने लाभांश वा ब्याजमध्ये कर्मचारीलाई दिने ब्याज, पूँजीगत खर्च र जगेडा कोष कट्टा गरी बाँकी रकमको आधारमा कर्मचारीलाई दिइने लाभांश निर्धारण गर्नेछ ।

(३) जुनसुकै कारणले कर्मचारीको सेवा छुटेपछि निजको नाममा कोषमा संचित रहेको रकम कोषबाट नभिकेसम्म कोषले सो रकममा ब्याज दिनेछ ।

२३. कोष-कट्टी रकम फिर्ता पाउने : ^०(१) कर्मचारीको खातामा जम्मा रहेको साँवा ब्याज समेतको सम्पूर्ण रकम जुनसुकै कारणले सेवाबाट हटेमा पनि निजले तुरुन्त एकमुष्ट फिर्ता पाउनेछ । कर्मचारीको मृत्यु भैसकेको भए निजले इच्छाएको व्यक्तिले इच्छाए बमोजिमको रकम पाउनेछ र निजले कसैलाई इच्छाएको नभएमा वा इच्छाएको व्यक्तिको पनि इच्छाउने व्यक्तिको मृत्यु हुनु भन्दा पहिले नै मृत्यु भैसकेको रहेछ भने सो रकम अपुताली सम्बन्धी प्रचलित कानून बमोजिमको हकवालाले पाउनेछ ।

(२) कर्मचारीले इच्छाएको व्यक्तिको मृत्यु भएमा वा निजको मृत्यु नभए पनि कर्मचारीले चाहेमा निजको सट्टा अर्को व्यक्तिलाई इच्छाउन वा इच्छाएको ब्यहोरामा हेरफेर गर्न सक्नेछ ।

(३) कर्मचारीको सेवा टुटेपछि निजको सेवा टुटेको मितिले तीन वर्षसम्म पनि कोषको रकम फिर्ता लिन नआएमा वा सो फिर्ता लिने सम्बन्धमा कुनै सूचना कोषलाई नदिएमा निजको कोषको रकम निजले इच्छाएको व्यक्तिले पाउनेछ । इच्छाएको व्यक्तिले पनि सो रकम निजले पाउन सक्ने मितिले दुई वर्ष नौ महिनासम्म लिन नआएमा कोषले सर्वसाधारणको जानकारीमा

^० लैङ्गिक समानता कायम गर्न तथा लैङ्गिक हिंसा अन्त्य गर्न केही नेपाल ऐनलाई संशोधन गर्ने ऐन, २०७२ द्वारा संशोधित ।

आउने गरी सूचना निकाल्ने व्यवस्था गर्नेछ । सूचना निस्केपछि पनि लिन नआएमा ^०सो रकम अपुताली सम्बन्धी प्रचलित कानून बमोजिमको हकवालाले पाउनेछ ।

(४) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कर्मचारीले कोषबाट लिएको साँवा-ब्याजको भुक्तानी गर्न बाँकी रकम यस दफा बमोजिम कोष-कट्टी रकम फिर्ता दिँदा कोषले कटाई लिनेछ ।

(५) दफा २२ को उपदफा (३) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि सञ्चित रकम फिर्ता पाउन सक्ने अवस्था भएको शुरु मितिले ६ वर्षसम्ममा पनि त्यस्तो रकम फिर्ता पाउने हक पुगेको व्यक्तिले फिर्ता लिन नआएमा सो रकम छुट्टै खातामा जम्मा गरिनेछ र त्यसरी छुट्टै खातामा जम्मा गरी सकेपछि सो रकममा ब्याज दिइनेछैन ।

२४. **कर्मचारीको स्थिति बारे कोषलाई सूचना गर्ने** : (१) कर्मचारीको नयाँ नियुक्ति, सरुवा वा बढुवा भएमा त्यस्तो नयाँ नियुक्ति, सरुवा वा बढुवा भएको कुराको सूचना सम्बन्धित संस्थाले कोषलाई तुरुन्त दिनुपर्नेछ ।

(२) कुनै कर्मचारी उमेरको हदबाट अवकाश पाउने भएमा अवकाश पाउने ६ महिना अगावै कर्मचारीको अवकाश पाउने मिति खुलाई सम्बन्धित संस्थाले कोषलाई सूचना गर्नु पर्नेछ ।

(३) कर्मचारीले अवकाश पाएमा वा अन्य कुनै किसिमले निजको सेवा टुटेमा कोष-कट्टी रकम फिर्ता गर्नको लागि कर्मचारीले अवकाश पाएको वा निजको सेवा टुटेको मिति समेत खुलाई संस्थाले कोषलाई सूचना गर्नु पर्नेछ ।

२५. **संस्थाको कोषसंग सम्बन्ध नरहने** : कोषको सदस्य भएको कुनै संस्था विघटन भएमा विघटन भएको मितिले सो संस्थाको सम्बन्ध कोषसंग रहने छैन र त्यस्तो विघटन भएको संस्थाका कर्मचारी यो ऐनको प्रयोजनको लागि सो संस्थाको सेवाबाट हटेको मानिनेछ ।

२६. **पूँजी सार्ने** : कुनै एक कोषको सदस्य भएको कुनै संस्थाले अर्को कोषको सदस्य बन्न चाहेमा कम्तीमा छ महिना अगाडि आफू सदस्य बन्न चाहेको कोषमा पूँजी सारी पाउँ भनी साविक कोषलाई सूचना गर्नु पर्नेछ । यसरी सूचना प्राप्त भएमा साविक कोषले पनि आफूकहाँ रहेको सम्बन्धित संस्थाको सम्पूर्ण हरहिसाब अर्को कोषमा सारिदिनु पर्नेछ ।

२७. **कोषको सुरक्षा** : प्रचलित कानूनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि देहायका कुराहरुको सम्बन्धमा देहायबमोजिम हुनेछ :-

^० लैङ्गिक समानता कायम गर्न तथा लैङ्गिक हिंसा अन्त्य गर्न केही नेपाल ऐनलाई संशोधन गर्ने ऐन, २०७२ द्वारा संशोधित ।

- (क) कोषमा कर्मचारीको नाममा जम्मा रहेको रुपैयाँमा कर्मचारीका अंशियारहरु कसैको अंशवापत हक लाग्ने छैन । अदालतको फैसला भए पनि कर्मचारीको कोषमा जम्मा रहने रुपैयाँमा साहूको दावी लाग्ने छैन । प्रचलित कानून अन्तर्गत सर्वस्व जायजात हुने लगायत कुनै कसूरमा कोषमा रहेको कर्मचारीको रुपैयाँ हरण हुने छैन । सरकारी रकम-कलम बाँकी लिनु पर्नेमा समेत सो रुपैयाँ कट्टी वा हरण हुनेछैन ।
- (ख) कर्मचारीको नाममा कोषमा जम्मा रहेको रकममा वा कोषको मुनाफामा वा कोषबाट कर्मचारीले आफ्नो नाममा जम्मा भएको रकम प्राप्त गरेपछि सो प्राप्त गरेको रकममा आय-कर लाग्ने छैन ।
- (ग) कुनै कम्पनीमा कोषको कुनै रकम लगानी वा ऋणमा गै राखेकोमा सो कम्पनी विघटन भै त्यसको जायजेथा वितरण हुँदा कोषको लगानी, त्यस बापतको लाभांश र ऋणको असूल-उपर हुन बाँकी रकम बापत त्यस्तो कम्पनीको जायजेथा उपर कोषको सबभन्दा पहिलो हक रहनेछ । अरु कुनै व्यक्तिबाट कोषको कुनै रकम लिनु बाँकी भएकोमा पनि त्यस्तो व्यक्तिको जायजेथा साहूहरुको दामासाहीमा परेमा निजको जायजेथा उपर कोषको लिनु पर्ने रकम बापत सबभन्दा पहिलो हक रहनेछ । कोषको त्यसरी लिनु पर्ने बाँकी रकम असूल-उपर भै सकेपछि मात्र बाँकी रहन आएको त्यस्तो कम्पनी वा व्यक्तिको जायजेथामा अरु व्यक्तिको हक लाग्नेछ ।
- (घ) कुनै व्यक्तिले आफूले गरी दिएको लिखतअनुसार कोषलाई बुझाउनु पर्ने सापटी, पेशकी, ऋण वा ब्याजको रकम समयमा नबुझाएमा सो समय नाघेको पैतीस दिनपछि त्यस्तो व्यक्तिले कोषलाई धितो वा भोगबन्धकी लेखिदिएको वा जमानीले जेथा-जमानीमा लेखिदिएको घर जग्गा वा अन्य कुनै पनि सम्पत्ति कोषले आफैं लिलाम बिक्री गरी कोषको रकम असूल-उपर गर्न सक्नेछ । लिलाम बिक्री हुँदा कसैले नसकारेमा कोषले उक्त सम्पत्तिको स्वामित्व आफूमा लिन सक्नेछ । यस्तो स्थितिमा त्यस्तो सम्पत्तिको लगत राख्ने वा मालपोत असूल गर्ने सरकारी कार्यालयहरुले कोषको जनाउबमोजिम आफ्ना कार्यालयमा रहेको सेस्तामा तदनुसार नामसारी दाखिल खारेज आदि जो गर्नु पर्ने कारवाही गरी दिनु पर्नेछ ।

- (ङ) खण्ड (घ) बमोजिम कोषले धितो, भोगबन्धकी वा जमानीपत्र लेखाई लिएपछि ऋणीले त्यस्तो सम्पत्ति अरु कसैलाई धितो वा भोगबन्धकी दिन वा कुनै किसिमले हक छाडिदिन पाउने छैन र सो सम्पत्ति रोक्का राख्न कोषबाट लेखिआएमा रजिष्ट्रेशन पास गर्ने कार्यालयले रोक्का राख्नु पर्नेछ ।
- (च) कोषले कुनै व्यक्तिलाई अचल सम्पत्तिको धितोमा ऋण वा सापटी दिँदा पाँच वर्षभन्दा बढीको भाखा राख्न सक्नेछ ।

२८. कोषले गर्न सक्ने काम : कोषले आफ्नो मौज्दात र सम्पत्तिको परिचालनको लागि देहायको काम गर्न सक्नेछ :-

- (क) नेपाल भित्रका बैंकहरुको नगद प्रमाणपत्र (क्यास सर्टिफिकेट) वा मुद्दती डिपोजिटमा लगानी गर्ने,
- (ख) कोषले तोकेको शर्त र ब्याजमा कुनै उद्योगधन्दा वा संगठित संस्थालाई ऋण दिने,
- (ग) कोषले आवास परियोजना चालू गरी कर्मचारीहरुलाई बहाल बिक्रीमा घर जग्गा दिने,
- (घ) भवनहरु निर्माण गरी बहालमा दिने वा बिक्रीमा दिने,
- (ङ) कोषको सुरक्षालाई ध्यानमा राखी उपयुक्त क्षेत्रमा लगानी गर्ने,
- (च) नेपाल राष्ट्र बैंडको स्वीकृति लिई वाणिज्य बैंड, बीमा, वित्तीय संस्थाको काम गर्ने, हायर पर्चेजसम्बन्धी काम गर्ने, संगठित संस्था तथा पब्लिक कम्पनीको शेयर वा डिभेन्चर खरीद गर्ने र शेयरको धितो लिई सापटी दिने,
- (छ) यस ऐन अन्तर्गत गर्नु पर्ने काम गर्दा परी आएको अरु सबै काम गर्ने,

२९. दस्तुर नलाग्ने : कोषले कर्मचारीलाई ऋण वा सापटी दिँदा गराउने लिखत र सो ऋण वा सापटी बापत लिएको धितो, भोगबन्धकी वा जमानतको लिखतमा प्रचलित कानूनबमोजिम लाग्ने आय टिकट दस्तुर र रजिष्ट्रेशन पास गराउँदा लाग्ने रजिष्ट्रेशन दस्तुर वा आयकर बाहेक अन्य कुनै किसिमको कर लाग्ने छैन ।

 गणतन्त्र सुदृढीकरण तथा केही नेपाल कानून संशोधन गर्ने ऐन, २०६६ द्वारा भिकिएको ।

 आयकर ऐन, २०५८ द्वारा संशोधित ।

परिच्छेद-५

जगेडा कोष र लेखापरीक्षण

३०. जगेडा कोष : (१) कोषले एउटा जगेडा कोष नामको छुट्टै कोष स्थापना गर्नेछ र उक्त कोषमा प्रत्येक वर्षको खूद नाफाबाट कम से-कम बीस प्रतिशत रकम जम्मा गरिनेछ ।

(२) कोषले पूँजीगत खर्च (मूर्त सम्पत्ति नदेखिने प्रारम्भिक खर्च, संगठित खर्च, शङ्कास्पद ऋण, सम्पत्तिको ह्रास तथा कोषको आवश्यकता अनुसार भैपरी आउने अन्य खर्च समेत) नउठाएसम्म लाभश वा अन्य आर्थिक सुविधा दिन पाउने छैन ।

३१. कोषको लेखापरीक्षण : (१) कोषको लेखापरीक्षण महालेखा परीक्षकद्वारा नियुक्त लेखापरीक्षकले गर्नेछ ।

(२) लेखापरीक्षकले वार्षिक लाभ-हानिको हिसाब, वासलात र अरु हरहिसाब उपरको आफ्नो प्रतिवेदन साधारण सभाको सामुन्ने पेश गर्नेछ र कोषको वास्तविक परिस्थिति देखिने गरी सबै आवश्यक कुराहरु स्पष्ट खुलाई ठीकसँग वासलात तयार गरेको छु छैन र समितिबाट कुनै स्पष्टीकरण वा सूचना मागेकोमा सो सन्तोषप्रद तरीकाबाट दिइएको छ-छैन भन्ने समेत कुराको उल्लेख त्यस्तो प्रतिवेदनमा गरिनेछ ।

परिच्छेद-६

विविध

३२. उपदान र निवृत्तिभरणको निमित्त छुट्याइएको रकम जम्मा गर्ने : कोषको सदस्य भएको कुनै संस्थाले आफ्नो नियमबमोजिम कर्मचारीहरुलाई उपदान वा निवृत्तिभरण दिने प्रयोजनको निमित्त छुट्याइएको रकम कोषमा जम्मा गर्नु पर्नेछ ।

३३. हानि नोक्सानीबाट बचाउ : कोषका सञ्चालक, महाप्रबन्धक वा अरु कर्मचारीहरुले यो ऐनबमोजिम काम काज गर्दा बेइमानी गरेको वा जानी जानी बेहिसाब गरेकोमा बाहेक निजहरुको कामकाजबाट पर्न आएको कुनै हानि-नोक्सानीको निमित्त निजहरु व्यक्तिगत रुपले जवाफदेही हुने छैनन् ।

३४. विघटन : (१) कुनै कारणवश कोषलाई विघटन गर्नुपर्छ भन्ने समितिलाई लागेमा त्यसको कारण खुलाई समितिले साधारण सभामा प्रतिवेदन पेश गर्नु पर्नेछ र साधारणसभाको दुई-तिहाई बहुमतले कोष विघटन गर्ने निर्णय गरेमा नेपाल सरकारको स्वीकृति लिई कोषलाई विघटन गर्न सकिनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम कोष विघटन भएमा कोषको दायित्व कोषका सदस्य भएका संस्थाहरुले समानुपातिक रुपमा बहन गर्नु पर्नेछ ।

३५. निरीक्षण तथा निर्देशन : (१) कोषले प्रत्येक ६ महिनाको आफ्नो वित्तीय स्थितिको विवरण सो अवधि समाप्त भएको एक महिनाभित्र नेपाल राष्ट्र बैङ्कलाई दिनु पर्नेछ ।
- (२) नेपाल राष्ट्र बैङ्कले सार्वजनिक हितको लागि आवश्यक देखिएमा कोषको वित्तीय कारोवारको आवश्यक निरीक्षण एवं जाँचबुझ गर्न सक्नेछ र आवश्यक निर्देशन दिन सक्नेछ । त्यस्तो निर्देशनको पालना गर्नु कोषको कर्तव्य हुनेछ ।
३६. नियमहरु बनाउने अधिकार : यस ऐनको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्न नेपाल सरकारले नियमहरु बनाउन सक्नेछ ।
३७. विनियम बनाउने अधिकार : यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम विपरीत नहुने गरी कोषले आवश्यक विनियमहरु बनाउन सक्नेछ ।
३८. बाधा अडकाउ फुकाउने : यो ऐन कार्यान्वयन गर्न कुनै बाधा अडकाउ परेमा नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशित गरी आदेश जारी गर्न सक्नेछ ।
३९. प्रचलित कानून बमोजिम हुने : यस ऐनमा लेखिए जतिमा यस ऐनबमोजिम र अरुमा प्रचलित कानूनबमोजिम हुनेछ ।

द्रष्टव्य : (१) केही नेपाल कानून संशोधन गर्ने ऐन, २०६३ द्वारा रूपान्तर भएका शब्दहरु:-

“श्री ५ को सरकार” को सट्टा “नेपाल सरकार” ।

(२) गणतन्त्र सुदृढीकरण तथा केही नेपाल कानून संशोधन गर्ने ऐन, २०६६ द्वारा रूपान्तर गरिएका शब्दहरु :-

“राष्ट्र ऋण ऐन, २०१७” को सट्टा “राष्ट्र ऋण ऐन, २०५९” ।